

Kulturkompasset
SØNDERBORG

S 2025

Kulturkompasset
SØNDERBORG

INDHOLD

VISION | 04

- Kulturkompasset Sønderborg2025

BAGGRUND | 10

- Sket undervejs
- Masser af udfordringer

STRUKTUREN | 16

- 12-årig vision, 4-årige fokusområder og 1-årige handlingsplaner
- Alle er velkomne til Kulturforum

MÅL for 2025 og STRATEGIER | 20

- Et godt sted at leve
- Stærkt kulturmiljø på tværs
- Hot spot for børn og unge

SÆRLIGE MÅLGRUPPER | 28

- Børn og unge
- Befolkning i landdistrikterne
- Andre kulturer
- Socialt udsatte
- Erhvervsliv og uddannelser
- Internationale relationer

SÆRLIGE TEMAER | 40

- Kulturarven og historien
- Klassisk musik og scenekunst
- Multikulturhus på havnen
- Ungeindsats
- Billedkunst

FOKUSOMRÅDER 2014-2017 | 54

- **Et godt sted at leve | 56**
 - Kulturoplevelser i hele kommunen
 - Nyt kraftcenter på havnen
 - Kreativt projektcenter
 - Boost til billedkunsten
- **Stærkt kulturmiljø på tværs | 59**
 - Kultur på tværs
 - Kultur på tværs af grænser
 - Internationalisering
 - Kultur på tværs - internt i kommunen
- **Hot spot for børn og unge | 63**
 - House of Creativity
 - Unge skaber miljø
 - Talentudvikling
 - Alle unge i rampelyset

HANDLINGSPLAN 2014 | 68

OVERSIGT | 74

Følg Kulturkompassets udvikling under Kultur på Sønderborg Kommunes hjemmeside, sonderborgkommune.dk

1

VISION

Kultur kompasset rundt

Velkommen til Kulturkompasset, Sønderborg Kommunes kulturstrategi.

I Sønderborg vil vi nå langt med kulturen. Det er ikke bare for kulturens egen skyld, men også for dens evne til at skabe sammenhængskraft og livsglæde.

Udgangspunktet er, at kultur er et aspekt af både hverdagslivet, arbejdslivet og af særlige begivenheder, som tilsammen former vores bevidsthed og identitet.

Derfor har vi i byrådet vedtaget Kulturkompasset som et værktøj, der i de kommende år skal hjælpe os med at udvikle vores samfund med kultur som en samlende faktor – hele kompasrosen rundt.

Med Kulturkompasset vil jeg derfor gerne invitere til samarbejde.

For at strategien kan blive realiseret, skal vi stå skulder ved skulder. Vi skal alle bidrage med de ressourcer, vi har - om vi så bare kan tilbyde vores engagement.

Det gælder vores afdelinger på tværs i kommunen, institutioner, og organisationer, og det gælder ikke mindst foreninger og borgere i hele Sønderborg Kommune. Vi skal hjælpe hinanden med at løfte og udvikle de projekter, som er beskrevet her.

Kulturkompasset bygger på flere års proces – Sønderborg med Sønderjyllands-Schleswigs kandidatur til Europæisk Kulturhovedstad 2017. Her var borgere, foreninger, netværk og organisationer i hele grænseregionen, Danmark og Europa involveret.

I Kulturkompasset handler det om Sønderborg Kommune, men vi vil fortsat række ud og finde partnerskaber. På samme vis vil vi fortsat bygge på åbenhed og involvering, blandt andet gennem et årligt Kulturforum, hvor alle borgere og kulturaktører kan medvirke til at udpege kursen for det kommende års kulturindsats.

Sådan kan vi nå meget langt i Sønderborg.

Stephan Kleinschmidt

Formand for udvalget for kulturel og regional udvikling

Sønderborg Kommune

Kulturkompassets **vision** om **Sønderborg** i 2025

I Sønderborg-området blomstrer ideerne. Her lever vi et aktivt liv i grøn balance - inspireret af viden, kunst og kultur i internationalt samspil. Vi gør det i Sønderborg!

For os i Sønderborg er kultur en væsentlig faktor i den bæredygtige udvikling både sundhedsmæssigt, socialt, kulturelt og økonomisk. Den er en drivkraft til liv og sund vækst og til at styrke identiteten og fællesskabet.

Sønderborg er kendt som et område med høj ekspertise inden for teknologi og grøn energi og som et område, hvor der er internationalt udsyn, iværksætterlyst og handlekraft. Dette kommer ikke mindst til udtryk gennem kommunens to fyrtårne: ProjectZero – visionen, der leder frem imod at gøre området CO2-neutralt i 2029, og udviklingen af Sønderborgs tidligere industrihavn efter en plan af verdensarkitekten Frank Gehry.

Sideløbende og i samspil med disse visioner udvikler Sønderborg Kommune områdets kulturliv. Det gør vi, fordi kulturen er en vigtig søjle i bæredygtigheden. Og det er Sønderborgs kendetegn, at her løftes visionerne i et

fællesskab mellem erhvervsliv, uddannelse og kultur.

Som borgere i alle aldre er vi sikret rig adgang til oplevelser og inspiration. Også til at udfolde vores egne initiativer og blive dygtigere på det kreative felt. Det er til gavn for dannelsen, innovationsevnen og livsglæden.

Samtidig er det attraktivt for kunstnere og kreative at slå sig ned hos os. De beriger området og gør det kendt som et produktivt alternativ til storbyen. Her – omgivet af hav, skov og marker – findes ro til fordybelse og udvikling af originale ideer. Det betyder, at vi kan finde kunstnerisk inspiration – også på højeste niveau.

VISUALISERING

Borgere i Sønderborg-området skaber et levende kulturliv i foreninger og klubber, både overordnet og i nærområderne - i de enkelte byer, byområder og landdistrikter. Her udviser borgerne ansvar for fællesskabet og trivsel og det er en afgørende værdi, som kommunen udvikler, støtter og fremhæver.

Kultur er nemlig mere end aktiviteter og events. Kulturen er også de værdier, normer og erfaringer, som vi bærer i os, og som er baggrund for vores meninger og handlinger, uden at vi tænker så meget over det. Når vi møder kunst og kultur, kan vi blive inspireret til at gå nye veje. Derfor er kunsten og kulturen også et oplagt samlingspunkt for mennesker på tværs

af kulturel og social baggrund, alder og faglighed. Her skabes forståelse for det, der umiddelbart virker fremmed, og sådan bliver mangfoldigheden en berigelse for fællesskabet.

I den dansk-tyske region – i porten til Europa – giver det historiske kulturmøde en særlig dynamik. Her har vi et udvidet spillerum, både fysisk og mentalt, i forhold til det at gå over grænsen. I en globaliseret verden er det en styrke, og det udvikler og fremhæver vi med kulturen som spydspids.

På samme måde giver kunst og kultur dynamik i andre grænseområder i samfundet. I Sønderborg knytter kulturen derfor bånd til partnere i uddannelses- og arbejdslivet og til en række områder som sundhed, byudvikling og turisme.

Hele kompasrosen rundt skaber vi begejstring og fællesskab og i sidste ende forståelse for, at vi har brug for hinanden.

BAGGRUND

S2025

Derfor Kulturkompasset

Med Kulturkompasset som overordnet strategi sigter Sønderborg imod at nå Kulturkompassets vision om Sønderborg i 2025.

Både vision og strategi hviler på Sønderborg med Sønderjylland-Schleswigs fire år lange kandidatur til Europæisk Kulturhovedstad 2017. Undervejs har tusindvis af borgere og kulturaktører i Sønderborg og den dansk-tyske region løbende været involveret i at udvikle koncept og ideer på åbne borgermøder og i mindre workshops.

Efter et tæt opløb og afstemning i juryen blev det Aarhus, der kan krone sig med titlen i 2017, men processen har stadig placeret Sønderborg som en af landets mest progressive og ambitiøse byer på kulturområdet. Visionen er skærpet, og der er skabt gejst, nye ideer og netværk at bygge videre på.

Med Kulturkompasset holder Sønderborg Kommune kursen mod visionen og skaber sammenhæng i planlægning og politiske beslutninger.

Det er et dynamisk værktøj, hvor fokuspunkter revideres i hver byrådsperiode, og årlige handlingsplaner udvikles i samarbejde med kulturaktører og borgere. Dermed sikrer Kulturkompasset, at kommunen er med fremme i den demokratiseringsproces, som finder sted overalt i samfundet – ikke mindst som en følge af den digitale tidsalder. Og det sikrer, at Sønderborg er med i den udvikling af kulturbegrebet, som samtidig er i gang. Her favner kulturen langt bredere end de aktiviteter og oplevelser, som bliver sat i værk af traditionelle kulturinstitutioner. Her skal den enkelte borger, virksomhed og organisation i langt højere grad end tidligere tage et ansvar for kulturen. Derfor motiverer strategien til nye former for samarbejde på tværs af sektorer og aktører, som styrker identiteten og skaber engagement, innovation, social velfærd og bæredygtig vækst.

Sket undervejs

Sønderborg Kommune mærker i disse år en øget interesse fra kulturarrangører – både når det gælder internationale musiknavne og scenekunstnere, og når organisationer vil holde landsdækkende konferencer og events. Samtidig er der blandt områdets kulturaktører en mærkbar stigning i aktivitetsniveauet. Mange finder nye partnere – også på tværs af kommune- og landegrænsen - og går i gang med større projekter ud fra ånden i ansøgningen til kulturhovedstad.

Desuden er KulturRegion Sønderjylland-Schleswig etableret per 1. januar 2013 som Europas første grænseoverskridende kulturaftale. I april 2013 besluttede byrådet i Sønderborg Kommune, at der skulle udarbejdes en kulturstrategi.

Denne kulturstrategi handler om Sønderborg Kommune, men åbner muligheden for at gå i samspil med andre kommuner, organisationer og aktører i ind- og udland om at tage udfordringerne op i et bredere perspektiv. Blandt andet indgår Sønderborg Kommune en samarbejdsaftale med Aarhus2017 om programmer og projekter i kulturhovedstadsåret og optaktsårene fra 2014.

Masser af udfordringer...

Satsningen på kulturhovedstad var et bud på, hvordan Sønderborg kan imødegå de udfordringer, som området står overfor. Den generelle udfordring ligger først og fremmest i befolkningsudviklingen. De unge forsvinder til storbyerne, og kun to ud af ti vender tilbage eller erstattes af andre. Andelen af ældre er i stigning, mens gruppen i den arbejdsdygtige alder svinder ind, og der fødes færre børn.

Dertil kommer, at Sønderborg-området blev hårdt ramt af finanskrisen, der blev udløst omkring 2009 med nedlæggelse af over 2000 arbejdspladser, primært i de store industrivirksomheder. Og på den anden side kan det være svært at tiltrække de rigtige specialister. Det gælder især ingeniører til områdets mange teknologiske virksomheder.

Samtidig er kommunen udfordret af centralisering. Lokalt er der brug for at arbejde med sammenhængskraften – ikke mindst i forholdet mellem by- og yderområder, og centraliseringen på regionalt og nationalt plan efterlader tomme bygninger (sygehuse og kaserne) og dræner området for kompetencer.

Specifikt på kulturområdet har Sønderborg ligeledes en række udfordringer. Den dansk-internationale jury i afgørelsen om Europæisk Kulturhovedstad havde mange roser til Sønderborgs projekt og opfordrede kraftigt til at fortsætte indsatsen på kulturområdet.

Men den pegede på, at Sønderborg – også i praksis – skal have mere fokus på de unge, og at der er behov for at opbygge kompetencer og netværk på kulturområdet.

For kulturaktører er det generelt en udfordring at skabe fornyelse og komme i kontakt med nye målgrupper.

I Sønderborg er der for eksempel mangel på integration i kulturlivet i forhold til de mange nationaliteter, der findes i området – på arbejdspladser, på universitetet og i boligområderne mv.

STRUKTUREN

Strukturen

VISION - 12 år

Kulturkompassets vision om Sønderborg 2025 med mål og strategier, som integreres på tværs i kommunens øvrige udviklingsstrategier.

FOKUSOMRÅDER - 4 år

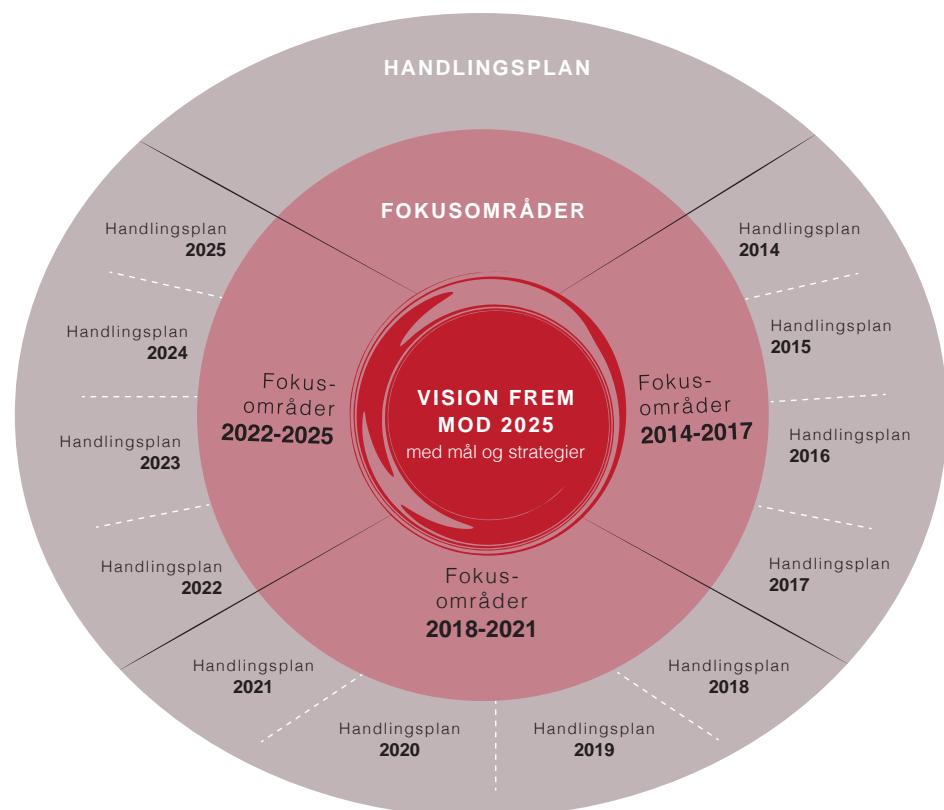
Strategien revideres i hver byrådsperiodes første år, hvor fokusområder for de kommende fire år udpeges. Ved implementeringen af Kulturkompasset igangsættes et analysearbejde, der beskriver dels forbruget af, engagementet i og opfattelsen af kunst og kultur i kommunen og dels Sønderborgs image som kulturby set udefra. Analysen skal følges op i forbindelse med revisionen af strategien i hver byrådsperiode.

HANDLINGSPLAN - 1 år

I september/oktober hvert år skal det politiske udvalg vedtage en handlingsplan for det følgende år.

Handlingsplanen udarbejdes i samarbejde med borgere og kulturaktører med udgangspunkt i blandt andet et årligt kulturmøde - Kulturforum.

De konkrete projekter, som fremgår af handlingsplaner og fokusområder, skal enkeltvis forelægges til byrådets behandling, efterhånden som de tager form.

Alle er velkomne til Kulturforum

Kulturforum er et møde, som holdes hvert år i april/maj med invitation til kommunens borgere, kulturaktører og organisationer med skæringsflader til kulturområdet. Arrangementet skal ses som et supplement til byrådets og Center for Kulturs løbende dialog med områdets kulturaktører og organisationer.

På Kulturforum fremlægger Sønderborg Kommune *Året der Gik og Året der Kommer* i forhold til Kulturkompasset, og der kan være et særligt tema med en eller flere oplægsholdere udefra. Der vil også blive lagt op til paneldebat med byrådsmedlemmer på kulturområdet.

Kulturforum skal være et afsæt for input og ideer til næste års handlingsplan, som skal vedtages af byrådet i efteråret. Kulturforum er ikke et permanent udvalg, men der kan som udspring af drøftelserne på mødet nedsættes ad hoc-udvalg til at arbejde med et afgrænset tema.

En del af Kulturforum-tiden afsættes til Kulturmesse, hvor foreninger og aktører kan opslå stande, så møder kan finde sted på kryds og tværs. Kommunen tilbyder sideløbende et onlineforum, hvor der følges op på Kulturforum, og hvor borgerne altid kan finde strategien og handlingsplanerne m.v. og give input om kultur og udvikling.

4

MÅL for 2025 og STRATEGIER

Mål 1: Et godt sted at leve

Sønderborg opfattes som et stærkt kulturområde med kunst- og kulturtilbud på alle niveauer.

Kulturelle påvirkninger er en afgørende faktor i forhold til sundhed, trivsel og livskvalitet. Dermed er kulturen en stærk bosætningsfaktor sammen med værdierne i naturen og landskabet med Sønderborg som hovedby i et tæt netværk af landsbyer og mindre byer. Kulturelle aktiviteter er et middel til i fællesskab at opbygge stærkere lokalsamfund og derigennem styrke sundheden og den mentale trivsel.

STRATEGI

- Gode rammer for hverdagskultur sikres i alle nærområder i by- og landdistrikter i samspil med borgerne.
- Borgerne støttes i at skabe og udvikle egne initiativer på kulturområdet. De inddrages som medskabere i en dynamisk udvikling af kulturstrategien.
- Der iværksættes ekstraordinære events, som vækker opsigt nationalt og internationalt og underbygger Sønderborgs position som et kulturknudepunkt i en grænseregion med højt udviklet samarbejde.
- Der sikres rammer, som styrker synergien mellem sundhed og kultur for at skabe mental trivsel.
- Billedkunsten styrkes som en faktor, der skaber liv, identitet og fællesskab.

Mål 2: Et stærkt kulturmiljø på tværs

Sønderborg har et styrket kunstnerisk og kreativt miljø og en høj andel af borgere, som er producenter og medproducenter. Samtidig er Sønderborg kendt for nyskabende samspil mellem forskellige sektorer, særligt mellem kultur-, uddannelses- og erhvervsliv, herunder mellem kultur og videnskab – f.eks. i forhold til klimamålene i ProjectZero. Samspil mellem kultur, turisme og handel kan desuden danne grundlag for innovation, sund vækst og omstilling til nye former for erhvervs- og fritidsliv.

Også internt i kommunen er kulturen en tværfaglig faktor. For eksempel spiller kultur og sundhed sammen med et sundhedsfremmende sigte for at skabe rammer for sociale netværk,

kulturel og kreativ udfoldelse samt mangfoldige fælles oplevelser for alle borgere. Dette arbejde støttes op af handlingsplanen "Sundhed og Kultur", der udarbejdes som et led i Sønderborg Kommunes sundhedspolitik.

Sønderborg er et kulturknudepunkt, og kommunen har en stærk international profil og kontakthoved. Den dansk-tyske region er kendt i Europa for sit samarbejde over grænsen med kulturen som spydspids. Hele grænseregionen opfattes som og bruges som et fælles kulturrum.

I Sønderborg er bevidstheden om værdien af kulturel mangfoldighed udbredt – blandt andet med udspiring i grænselandets historie og særegenhed.

STRATEGI

- Der iværksættes langsigtede projekter, som udvikler den kreative sektor og opbygger kompetencer i vækstlagene. Netværk mellem kunstnere og kulturaktører styrkes, og der sikres gode rammer og kunstnerisk inspiration på alle niveauer.
- De langsigtede projekter går i mange tilfælde på tværs af kunstens klassiske faggrene og i samspil med andre sektorer: Erhvervsliv, uddannelse, sundhed etc. Samspillet foregår også på tværs af sociale, kulturelle, nationale og aldersmæssige grænser.
- Kunstnere og kulturaktører motiveres til at indgå i utraditionelle partnerskaber, bringe kulturen ud

i utraditionelle omgivelser, inddrage publikumsgrupper, der normalt ikke opsøger kulturelle tilbud, og involvere publikum som medskabere.

- Sønderborg arbejder i sin kulturindsats målrettet på at styrke rummeligheden i forhold til minoriteter og udbrede bevidstheden om, hvordan den kulturelle mangfoldighed kan berige fællesskabet.

- Sønderborg udbygger sin internationale profil både indadtil som inkluderende/den gode vært og udadtil som en aktiv deltager i internationale netværk. Herunder fastholdes og udvikles det grænseoverskridende samarbejde med kulturen som spydspids.

Mål 3: Hot spot for børn og unge

I Sønderborg stimuleres børn og unge gennem hele opvæksten til at opdyrke deres kreative færdigheder.

Kommunen har et aktivt kulturmiljø for børn og unge med fremragende muligheder for talentudvikling.

Samtidig er det aktive kulturmiljø med til at gøre Sønderborg kendt som international studieby.

STRATEGI

- De kunstneriske og kreative elementer i opvæksten fra børnehave til videregående uddannelser styrkes. Det handler om, at børn og unge bruger kulturelle aktiviteter for at fremme trivsel, livskvalitet og evnen til at mestre eget liv. Herunder sikres gode rammer for børns og unges talentudvikling.
- Unge involveres og aktiveres i kulturlivet, i byplanlægning og demokratiske processer. Samtidig styrkes Sønderborg som international studieby.

.5

SÆRLIGE MÅLGRUPPER

Kulturkompasset udpeger følgende særlige målgrupper, som er givtige at arbejde med i forhold til at opfylde visionen for 2025:

- BØRN OG UNGE
- BEFOLKNING I LANDDISTRIKTERNE
- ANDRE KULTURER
- SOCIALT UDSATTE
- ERHVERVSLIV OG UDDANNELSER
- INTERNATIONALE RELATIONER

Børn og unge

Børn (til og med folkeskolen): Sønderborg Kommune har ikke en overordnet organiseret børneindsats på kulturområdet, men der findes spredte tiltag, bl.a. i kraft af Biblioteket Sønderborg, Kunstsikolen, Musikskolen og grænseoverskridende projekter som KulturDialog.

Unge (fra folkeskolen og op til 30 år): Ekspertjuryen i Europæisk Kulturhovedstad påpegede i sin rapport, at Sønderborg bør gøre mere ud af sit vækstlag og for at skabe et kreativt miljø for og med unge.

Et aspekt er behovet for opbygning af et studiemiljø i byen og et miljø for unge, der flytter til byen på grund af job.

Her spiller det ind, at Sønderborg har en høj andel af internationale studerende, ligesom internationale unge ansættes på områdets store virksomheder.

Dette stiller krav til den kulturelle dialog og den kulturelle forståelse, ligesom der skal være særlige tilbud, som gør det nemt for internationale borgere at skabe social kontakt.

Indsatsen for målgruppen skal styrke Sønderborgs internationale atmosfære for at tiltrække og fastholde flere studerende og nyuddannede både nationalt og internationalt.

Befolkning i landdistrikterne

Sønderborg Kommune fremhæver og synliggør kvaliteterne ved at bo i et landområde – i kombination med adgangen til kunst og kulturtilbud, som normalt forbindes med storbyer.

Det skal være attraktivt for kunstnere og kreative at slå sig ned i Sønderborg-området. Og det skal være kendt, at her kan man som kunstner finde ro til at være produktiv og samtidig hente inspiration i områdets værdifulde landskaber og kulturmiljøer.

Samtidig vil Sønderborg lægge vægt på, at de ca. 30 pct. af befolkningen, der bor i landdistrikterne, har nem adgang til kunst og kultur, og at ildsjælene i lokalbefolkningen støttes i forhold til at udfolde egne projekter.

Borgere i Sønderborg-området skaber et levende kulturliv i foreninger og klubber, både overordnet og i nærområderne - i de enkelte byer og i landdistrikter. Her udviser borgerne ansvar for fællesskabet, og det er en afgørende værdi, som kommunen vil udvikle, støtte og fremhæve.

Særligt er der i mange landsbyer solide traditioner for sammenhold og aktivt medborgerskab. Det tætte netværk, hvor man kender hinanden, er med til at sikre en høj livskvalitet med værdier og integritet. Det er en form for social bæredygtighed, som kan danne model for fællesskaber i andre områder. Det skal dog sikres, at der er mødesteder og aktiviteter at mødes omkring, selv om strukturudviklingen i samfundet betyder, at skoler, butikker og traditionelle arbejdspladser forsvinder fra nærområdet.

Kulturen kan være med til at bevare lokale arbejdspladser og etablere nye. I landdistrikterne er der et godt fundament at bygge ovenpå i kraft af eksisterende styrkepositioner inden for temaerne naturen, historien, madoplevelse og bæredygtighed. Sønderborg Kommunens landdistriktsudvalg vil samarbejde om at bære kulturstrategien videre med afsæt i den gode organisering, der findes i forvejen på landdistriktsområdet med Landbyforum og landsbylaug.

Dette er i tråd med Sønderborg Byråds vision 2014-2017, som vil understøtte det aktive medborgerskab og styrke fællesskabet mellem borgere, foreninger og politikere. Det betyder bl.a., at medarbejderne tager ud fra kontorerne og skaber udvikling sammen med aktive borgere. Desuden ønsker byrådet i sin vision at støtte gode levevilkår i landdistrikterne, herunder at skabe mødesteder og synliggøre aktiviteterne på landet.

Andre kulturer

Sønderborg er en mangfoldig kommune, der inddrager, anerkender og har brug for forskelligheden til at skabe rammerne for det gode liv.

I dag lever flere end 120 nationaliteter i kommunen. Her er mange internationale studerende og ansatte i de store virksomheder, men også andre indvandrere. Kommunens integrationsindsats omhandler således godt 8300 indvandrere og efterkommere, hvoraf lidt over halvdelen er fra ikke-vestlige lande.

Kunsten og kulturen er sammen med foreningslivet oplagte samlingspunkter for mennesker på tværs af kulturel og social baggrund, alder og faglighed.

Her skabes forståelse for det, der umiddelbart virker fremmed, og sådan bliver mangfoldigheden en berigelse for fællesskabet.

Det er samtidig en målsætning for kommunen at skabe en bredere brugerskare af byens sundheds-, kultur- og fritidstilbud, så brugersammensætningen afspejler mangfoldigheden i kommunen.

Kommunens integrationsteam og skolerne arbejder med dette, men også Center for Kultur. Det sker bl.a. igennem Helhedsplanen for boligområderne, hvor

kultur og fritid er ét blandt fire hovedtemaer. Her er der en mangel på integration mellem byens forskellige kulturelle tilbud og beboerne i boligområdet. To tredjedele af samtlige beboere benytter sig aldrig eller stort set aldrig af kulturtilbud som biograf og teater, og samme tendens ses i det almindelige foreningsliv.

Boligområderne skal være en del af byens kulturliv, ligesom byens kulturliv skal være en del af boligområderne.

Det tværkulturelle miljø skal i det hele taget bringes mere i spil, så der bliver nem adgang til det for alle borgere.

Socialt udsatte

Sønderborg Kommunes betragter udsatte borgere i følgende perspektiv: *Den enkelte borger har som udgangspunkt ansvar for sin egen livssituation. Alle kan dog i kortere eller længere tid miste evnen til at mestre livet af den ene eller den anden årsag. Det kan være som følge af et langvarigt alkohol- og/eller stofmisbrug, sociale begivenheder som ledighed eller skilsmisse, langvarig sygdom eller ægtefælles dødsfald. Det påvirker familier med børn, pårørende og netværk. Derfor er det et samfundsmæssigt problem, og det er et fælles ansvar at hjælpe*

til, når en borger er i en socialt udsat position eller er i fare for at være det. Det handler tillige om, at vi interesserer os for hinanden, om accept af det anderledes og af, at der er forskellige måder at leve på.

Sønderborg Kommune ønsker et rummeligt samfund, hvor der er plads til mellemmenneskelig forståelse. Hvor mennesker ikke bliver udstødt og fastholdt i social udsathed og ensomhed.

Kommunen har et ansvar for at tage hånd om de mest udsatte borgere, og udgangspunktet er en helhedsorienteret og inkluderende forståelse, når det gælder hjælp til løsning af egne problemer i værdig dialog og samarbejde med borgeren. Det handler om social inklusion, og om at der skal være muligheder for alle til at deltage på lige fod i samfundet.

Her dækker begrebet socialt udsatte også borgere med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser, som kan opleve at være isolerede fra resten af samfundet. Ensomhed og isolation kan medføre fysisk inaktivitet og manglende handlen

på sygdomssymptomer og er derfor i sig selv risikofaktorer i forhold til at udvikle livsstilssygdomme.

Her kan kunsten og kulturen spille en oplagt rolle som samlingspunkt - også for mennesker på tværs af kulturel og social baggrund, alder og faglighed. Her skabes forståelse for det, der umiddelbart virker fremmed, og sådan bliver mangfoldigheden en berigelse for fællesskabet.

Et vigtigt aspekt er det frivillige arbejde, som har stor betydning for dannelsen af fællesskaber og netværk. Det frivillige sociale arbejde er centralt, men også foreningslivet og kulturen, hvor Sønderborg Kommune har særligt øje for samarbejde, der virker inkluderende i forhold til udsatte borgere.

Erhvervsliv og uddannelser

Sønderborg bliver i stigende grad kendt som et område med høj ekspertise inden for teknologi og grøn energi og som et område, hvor der er internationalt udsyn, iværksætterlyst og handlekraft. Og det er Sønderborgs kendetegn, at her løftes visionerne i et fællesskab mellem erhvervsliv, uddannelse og kultur.

Sønderborg Kommune motiverer erhvervs- og kulturlivet til at knytte tættere bånd og indgå i gensidig inspiration.

Det handler om at tage skridtet fra virksomhedernes traditionelle engagement i kultur i form af støtte og sponsering og videre til en investering i innovationskraft. Kunsten og kulturen kan bidrage med fornyende tænkning og en kreativ tilgang, som kan skabe nye produkter, serviceydelser og arbejdsprocesser. Og det kreative element giver nye muligheder for kommunikation, så der skabes begejstring, loyalitet og fællesskab. Dermed støttes evnen til at tiltrække og fastholde medarbejdere og borgere.

Også i forskning og uddannelse er der stort potentiale i at gå på tværs. Allerede nu bliver Sønderborgs ud-

dannelser fremhævet for deres tætte samspil med områdets virksomheder. Det gælder ikke mindst Syddansk Universitet, SDU, som nu har tre fokusområder i Sønderborg: ingeniør, erhvervsstudier og samarbejde over grænsen / Europastudier.

Her samarbejder forskere med industrien om en lang række projekter, og i forhold til produkt- og forretningsinnovation er også kommunikation og kultur på dagsordenen under overskriften Living Technology.

Det er et særligt aspekt, at ud af de knap 2000 studerende, som samlet er tilmeldt SDU i Sønderborg (når samarbejdet med universitetet i Flensburg medregnes), er ca. 70 pct. internationale studerende,

hvilket gør Sønderborg til landets mest internationale campus.

I alt er knap 1900 studerende i 2013 tilmeldt områdets videregående uddannelser, og tallet har i de seneste år været i stigning.

I valget af studiested spiller byens image som studieby en vigtig rolle, og oplevelsen af at bo i området er – sammen med jobmulighederne – afgørende for, om de studerende slår sig ned i regionen og bliver boende.

I betragtning af befolkningsudviklingen, hvor unge, der vokser op i Sønderborg, i stor stil udvandrer til større byer, gælder det om at tiltrække og fastholde flest muligt nye unge – også de internationale. Det øger talentmassen og skærper mulighederne i en globaliseret verden.

Derfor er det vigtigt for Sønderborg Kommune at understøtte udviklingen af studiemiljøet, og her er et aktivt kulturliv helt afgørende. Sønderborgs studerende skal ud af kollegierne og undervisningslokalerne og bringes i samspil med områdets befolkning, foreninger og virksomheder.

Internationale relationer

I Sønderborg Kommunes overordnede vision er internationalt udsyn højt prioriteret. Kunst og kultur er en effektiv spydspids, når det handler om at bryde grænser til andre kulturer. Det kan både være andre kulturer, som er kommet til Sønderborg, eller andre kulturer, som vi opsøger for at hente inspiration og opnå et samspil.

I Sønderborg-området findes nogle af landets største globale virksomheder, og her er mange internationale studerende. I dag er der flere end 120 forskellige nationaliteter i kommunen. Forståelsen af andre kulturer er en styrke i en globaliseret

verden, og det vil kommunen fremhæve. Sønderjyllands omskiftelige historie betyder, at Sønderborg har tradition for at rumme flere kulturer.

I dag lever områdets tyske mindretalsbefolkning og den danske flertalsbefolkning side om side i samarbejde og gensidig respekt. Men der er endnu et uudnyttet potentiale i forhold til at skabe tættere forbindelser over grænsen og lade to udkantsområder i to nationer smelte sammen til én vital region.

Sønderborg Kommune medvirker i samarbejde over grænsen i flere forskellige fora, blandt andet i Region Sønderjylland-Schleswig

(fokus: kultur, sprog, ungdomsarbejde og arbejdsmarkedsforhold), i Grænsetrekanten med Aabenraa og Flensburg og senest med Europas første grænseoverskridende kulturaftale, KulturRegion Sønderjylland-Schleswig, som trådte i kraft i 2013 og dækker et område med 700.000 indbyggere. Her er der nedsat seks dansk-tyske kulturforbundsgrupper. I forvejen har Sønderborg tilbagevendende kultursamarbejde over grænsen såsom den årlige folk-BALTICA-festival, et årligt Dansk-tysk Blæserakademi for unge talenter og vedvarende samarbejde om billedkunst med Kunstwerk Carlshütte/NordArt ved Rendsburg.

Sønderborg Kommune indgår desuden i en række internationale aktiviteter og

projekter, blandt andet gennem Region Syddanmark og Det syddanske EU-kontor i Bruxelles.

I en årrække har Sønderborg Kommune været medlem af havnebysamarbejdet Si tous Le Portes du Monde, der handler om kultur, viden og turisme, og gennem kandidaturen til Europæisk Kulturhovedstad er der opnået kontakt til flere netværk rundt omkring i Europa.

Det vækker især interesse at indgå samarbejde med Sønderborg om ansøgningens tema, Countryside Metropolis – at fremhæve og udvikle værdierne i at bo i en mindre by i et landligt område, hvor der tilføres elementer af kunst, kreativitet og kultur, som normalt forbindes med storbyer. Temaet har for eksempel inspireret den hollandske by Leeuwarden, som i 2013 blev udpeget til Europæisk Kulturhovedstad 2018 i skarp konkurrence med en række større byer i Holland.

Sønderborg er i øvrigt, under kandidaturen i 2011, blevet kåret til Årets Europaby af Den Danske Europabevægelse. Her er det grænseoverskridende element en afgøren-

de faktor, som også har medført, at Sønderborg er indgået aktivt i AEBR, foreningen for europæiske grænseregioner.

Med Kulturkompasset er det oplagt, at Sønderborg Kommune i højere grad end hidtil søger samarbejde i forhold til EU.

I det nye EU-program Creative Europe er 1,5 mia. euro til rådighed i perioden 2014-2020, og Kommissionen har direkte meldt ud, at den vil støtte initiativer, der har samme mål som europæiske kulturhovedsteder. Programmet tilgodeser også projekter på tværs af kunstarter og sektorer, og det har en lånegarantifond til investeringer i de kreative og kulturelle industrier, så det bliver nemmere for små producenter at komme i gang.

.6

SÆRLIGE TEMAER

Kulturkompasset bygger både på en række særlige styrker, som Sønderborg-området har "arvet" eller allerede har opbygget, og på nye initiativer, som Sønderborg Kommune sætter ind for at styre hen imod nye mål.

- Kulturarven og historien
- Klassisk scenekunst og musik
- Multikulturhus på havnen
- Ungeindsats
- Billedkunst

Kulturarven og historien

Sønderborg-området er begunstiget med både en rig kulturarv og en unik kulturhistorie. Kulturarven og områdets mange særegne traditioner vil Sønderborg Kommune medvirke til at udbrede kendskabet til.

Det bidrager til at skabe identitet og styrker borgernes følelse af at have rødder. Og samtidig opbygger det ansvarlighed i forhold til at bevare og videreføre kulturarven.

Sønderborg Kommune betragter historien som områdets vigtigste kulturelle særkende. Placeringen i grænselandet og det tidligere hertugdømme samt omskiftelige nationale tilhørsforhold har sat sit markante præg på kulturarven, hvoraf en stor del udgøres af de fire fyrsteslotte i Nordborg, Augustenborg, Gråsten og Sønderborg.

Men Sønderborg-området har også generelt en unik blanding tysk og dansk bygningskultur og anden kulturarv, som fortæller historie.

Blandt Sønderborgs borgere er der udbredt interesse for historien og kulturarven, og Sønderborg Kommune ønsker gennem løbende samarbejde og dialog med brugere og beboere at skabe et levende lokalsamfund, hvor der er forståelse for kulturarvens vigtighed.

Samtidig er kulturarven et stort aktiv i forhold til bosætning, handel og turisme. Interessen gælder ikke mindst slagmarkerne på Dybbøl, som i disse år er i fokus i forbindelse med markeringen af 150-året for det danske krigsnederlag i 1864, som kulminerede med slaget på Dybbøl Banke og kampen om Als.

Slaget har gjort Dybbøl til et område af national og international betydning. For Preussen førte sejren og efterfølgende sejre over Østrig og Frankrig til dannelsen af det tyske kejserrige og den militære stormagt. For Danmark kostede krigen en tredjedel af riget. Sønderborg og Sønderjylland var tysk, indtil den nuværende grænse blev fastlagt ved en folkeafstemning i 1920 som en følge af Første Verdenskrig.

I Første Verdenskrig måtte tusindvis af dansksindede sønderjyder til fronten på tysk side, og to årtier senere var det den tyske besættelse, som gravede skel i befolkningen. Dog er tidligere tiders dansk-tysk fjendtlighed i de seneste årtier forvandlet til accept og i stigende grad til konstruktivt samarbejde - i mange tilfælde om kulturaktiviteter.

Med København-Bonn-erklæringerne, som blev underskrevet i 1955, er mindretallene på begge sider af grænsen sikret rettigheder. Det tyske mindretal i Sønderborg har egne skoler og børnehaver, foreninger og sin egen avis, og på kulturområdet er der et veletableret samarbejde med danske kulturinstitutioner.

Sønderborg Kommune var i 2013 medstifter af KulturRegion Sønderjylland-Schleswig, Europas første grænseoverskridende kulturaftale, der har som mål at skabe et fælles kulturrum på tværs af grænsen.

Et andet markant kulturhistorisk præg i området kommer af teglværksindustrien, som blomstrede omkring Flensborg Fjord i 1700-tallet. Alene omkring Nybøl Nor og på Broagerland har der været 39 teglværker i det 20. århundrede. Blandt dem var Cathrinesminde på Broagerland, som var aktivt fra 1732 til 1968, men som i dag er restaureret og indrettet som teglværksmuseum. Det er af Kulturarvstyrelsen udpeget til et af 25 nationale industriminder. I Sønderborg-området er også Danfoss på Nordals udpeget.

Klassisk scenekunst og musik

Sønderborg har i mange år haft et meget aktivt og alsidigt kulturliv i en kombination af klassisk og rytmisk musik.

En række musikalske kulturinstitutioner og fast tilbagevendende aktiviteter dækker scenekunsten bredt inden for både musik, teater og dans.

At Sønderjyllands Symfoniorkester er til stede i byen betyder, at Sønderborg især når et højt niveau på det klassiske område.

Det bliver ikke ringere af, at Sønderborg med åbningen af Alsion i 2007 fik en af Nordeuropas bedste koncertsale til klassisk musik. Den

betyder, at viften af forestillinger og koncerter er blevet bredere. For eksempel er Sønderborg blevet en fast station i den årlige Schleswig-Holstein Musik festival. Samtidig tiltrækker Sønderborg publikum fra et langt større område end tidligere – også fra Nordtyskland. Derfor har Sønderborg "Klassisk Scenekunst" som sit individuelle fyrtårn i den dansk-tyske kulturaftale Kulturregion Sønderjylland-Schleswig.

Det dansk-tyske samarbejde udspiller sig også i folk-genren, hvor Sønderborg med partnerskabet i folkBALTICA hvert forår lægger scener til kunstnere fra hele østersøområdet.

Sønderborghus har status som regionalt spillested og byder vinteren igennem på rytmiske koncerter, ligesom områdets vækstlag bruger husets øvelokaler og lydstudie. Sønderborg Teaterforening samler provinsens største udbud af forestillinger – indimellem Det Kongelige Teater, operetter og musicals i Alsion, men primært forestillinger i Sønderborg Teater. Dette teater er sommeren igennem ramme om Leif Maiboms traditionsrige Sønderborg Sommerrevy, som bliver besøgt af op mod 25.000 fra hele landet.

Sønderjyllands Symfoniorkester giver området en række musikalske sidegevinster. De spænder lige fra store premiereforestillinger med Den Jyske Opera i Alsion hvert andet år til gratis kammerkoncerter med orkestrets musikere. Først og fremmest danner orkesteret grundlag for et højt niveau for talentudvikling, da en række musikere underviser på bl.a. Sønderborg Musikskole, som har et talentakademi. Der er også blevet tradition for at holde workshops, når store solister eller ensembler gæster byen, og hver sommer samler Sønderborg unge talenter til Dansk-Tysk Messingblæserakademi med internationale undervisere.

Inden for den rytmiske musik har Sønderborg også professionelle udøvende ensembler, og store musiknavne trækkes til af byens alsidige jazzklub. Også kammermusikken har sin forening, Sønderborg Musikforening, der hvert år byder på et flot program med koncerter på Sønderborg Slot.

På Sønderjyllands Danseakademi i Sønderborg lærer børn klassisk dans, og særlige talenter udvikler sig i samarbejde med Den Kongelige Balletskole. I 2012 åbnede Det Sønderjyske Sangsceneter i Sønderborg, hvor Sønderjyllands Pigekor og Drengekor holder til – også med elitekor.

Senest, i efteråret 2013, har Sønderborg Musikskole indgået et samarbejde om Als Performance Akademi. Det er en toårig uddannelse med træning i dansk, sang og dramatik, som kan bane vejen for unge, der drømmer om optagelse på for eksempel Det Danske Musicalakademi i Fredericia.

Især igennem de seneste to-tre år er der skabt et højt og bredt aktivitetsniveau også på områdets udendørs scener. Aktiviteterne spænder over sommerbesøg af Den Kongelige Ballet og Den Kongelige Opera, i juni er der NordAls Musikfestival, i juli Sønderborg Ringridning, der bl.a. henter store, internationale militærorkestre til området, og i august fylder En Søndag på Als Augustenborg Slotspark. Sommeren igennem er der koncerter på amfiscenen i Mølleparken ved Kultur i Syd, der også står bag megakoncerter i Augustenborg Slotspark og indendørs i sportsarena Skansen.

Dertil kommer aktiviteter ved en række andre musikarrangører og foreninger – også lokale som foreningen Olferts Venner på Nordals og spillestedet Nette Jensen i Skelde på Broagerland, ligesom en bred vifte af orkestre og udøvere er aktive på mange niveauer og i talrige sammenhænge.

Endelig er Sønderborg Kommunes mobile scene i brug forskellige steder i byrummet. Og det sker stadig oftere, at utraditionelle rammer tages i brug til kulturbegivenheder, for eksempel når Foreningen Nygård holder Opera i Nørreskoven, eller når Dybbøl Skanser anvendes.

Sønderborg Kommune understøtter Sønderjyllands Symfoniorkester og vil samtidig fastholde og udvikle muligheden for, at man kan opleve unikke musikere i området i en bred vifte af genrer.

Områdets musikudøvere på alle niveauer skal sikres attraktive rammer i form af øvelokaler og musikskoleundervisning.

Multikulturhus på havneområdet

I stigende grad er viden og kreativ inspiration en faktor, som gør Sønderborg tiltrækkende for besøgende og potentielle tilflyttere.

Her er Sønderborgs havneområde med universitet, koncertsal og innovative virksomheder et nyt knudepunkt med international appel.

Som et led i Frank Gehrys masterplan for havneområdet vil havnen inden for få år blive tilført et multikulturhus med "fremtidens bibliotek". Det bliver et unikt mødested i dagligdagen for alle områdets borgere – ikke mindst for unge og familier. Her bliver alle sanser udfordret, og man bliver inspireret til at tænke nyt.

Foruden fremtidens bibliotek vil huset rumme Sønderjyllands Kunsthøjskole og kommunens Center for Kultur.

Visionerne for det nye multikulturhus er vedtaget af byrådet for at samle områdets nuværende kulturinstitutioner og skabe udvikling og stærkere tilbud gennem synergi – også i forhold til attraktionerne i den øvrige plan for havnen.

Det gælder blandt andet kunsthallen, et nyt banebrydende center for digital kunst, der bliver nabo til multikulturhuset.

Sønderborg Kommune har i fokus, at planlægningen og byggeriet af multikulturhuset skal suppleres med en udviklingsproces for indhold og synergi mellem parterne. Det skal ske for at skabe et højt niveau for aktiviteter og oplevelser i huset. Et afsæt er en workshop om husets indretning, som blev holdt i juni 2013 ved konsulentfirmaet Signal. Sønderborg blev udvalgt til workshoppen af Kulturstyrelsen og fonden Realdania som pilotprojekt for fremtidens bibliotek.

Ungeindsats

Sønderborg Kommune har den udfordring, at mange af områdets unge rejser til de større byer. Hver gang ti rejser, er det kun to, der vender tilbage eller bliver erstattet af andre unge. Det giver en skæv befolkningsudvikling med stadig flere ældre og færre børn og unge. Samtidig er det på nogle områder svært for virksomhederne at rekruttere højtuddannet arbejdskraft.

Sønderborg har dog også en position som uddannelsesmæssigt knudepunkt i Sønderjylland med Syddansk Universitet i Alsion, Erhvervsakademi, landbrugsskole, EUC Syd, flere gymnasier, Business College Syd, EUC Syd, VUC og Idrætshøjskolen. Her findes både en international grundskole og et internationalt gymnasium.

Desuden har Sønderborg kreative talentudviklingsmiljøer inden for både musik og billedkunst: Sønderjyllands Kunstscole har et étårigt Billedkunstnerisk Grundkursus, og der er talentuddannelser på hhv. Musikakademiet, Als Performance Akademi og Sønderjyllands Danseakademi. På idrætsområdet findes en særskilt strategi.

Sønderborg Kommune har et netværk på tværs af ungdomsuddannelserne, "Ungeliv", hvor sundhedsfremme og forebyggelse er fokus for aktiviteter, der er med til at understøtte læringsmiljøerne på skolerne.

I disse år flyttes to uddannelser fra Sønderborg, sergentuddannelsen på kasernen og sygeplejerskolen, men det er fortsat målet for Sønderborg at udvikle sig som en by med et unikt miljø for unge og studerende. Det skal ske for at tiltrække og fastholde flere studerende og nyuddannede kandidater. Det kan også være studerende og kandidater fra andre lande. Allerede nu har Sønderborg landets mest internationale campus med 70 pct. internationale studerende. Det giver byen et særligt potentiale, men også udfordringer for studiemiljøet.

Sønderborg Kommune inddrager de unge i at udvikle byens unge- og studiemiljø. Per 1. februar 2014 er der oprettet en tværfaglig stilling som ungekoordinator, som er forankret i Center for Kultur. Denne har til opgave – i samspil med områdets unge – at oprette et ungeråd og nedfælde en

ungepolitik samt at udvikle projekter og events. En vigtig samarbejdspartner er Sønderborg Student Foundation, som også er drivkraften bag Sønderborgs ungdomscafé, der er åbnet som pilotprojekt i februar 2014. Organisationen for studerende har udspring på SDU og har hidtil været kraftigt præget af områdets internationale studerende.

Billedkunst

Vi lever i et samfund med et stigende behov for visuelle kompetencer, og i Sønderborg-området er der grobund for at udvikle billedkunsten som et fyrtårn. Det vil Sønderborg Kommune gøre ud fra den betragtning, at billedkunsten er et område, som kan mere end at forskønne byrum og bygninger.

Den kan integreres i arbejdsprocesser og tilføre kreativitet og innovation. Og den kan være en central faktor og formidlingskanal på vejen mod at opfylde Sønderborg-områdets visioner på en række områder.

Ikke mindst i forbindelse med Sønderborgs markante byudvikling på havneområdet med nyt multikulturhus og en kunsthall er det vigtigt for Sønderborg Kommune at tildele billedkunsten en integreret rolle.

Derfor vil der som opfølgning på Kulturkompasset blive sammensat en særskilt billedkunststrategi, hvor en professionalisering af kommunens varetagelse af billedkunst-området vil være et centralt tema.

Strategien vil give retning og et løft i forhold til udøvende kunstnere på alle niveauer, i forhold til publikum og formidling og i forhold til kunsten som en faktor i hele kommunen.

Sønderborg-området har allerede i de seneste år taget syvmileskridt på billedkunstområdet i kraft af stærke ildsjæle og aktører. Blandt andet har Sønderborg Kunstfond været afgørende for åbningen af Augustiana Skulptur- og Kunstcenter i palæet ved Augustenborg Slot. Efterfølgende er det tidligere posthus tæt på slottet indrettet og stillet til rådighed som udstillingssted for foreningen KunstPunkt, og senest er det gamle rådhus over for posthuset taget i brug som KunstVærket – en samling af kunstværksteder, hvor den enkelte kunstner kan leje sig ind for beskeden leje.

Billedkunsten omfatter udtryksformerne grafik, installationskunst, maleri, multimediekunst, videokunst, skulptur, tegning og graffiti. Men det kan også være happenings eller workshops, og det kan være elementer i arbejdsprocesser og formidling, hvor publikum også involveres. Billedkunsten og kunsten generelt er velegnet til at kombinere det målbare med det sanselige på interessante måder.

Et aktuelt eksempel på kreativ og borgerinddragende formidling af en teknisk vision – ProjectZero – er ”Plinten” i Mølleparken i Sønderborg, afsløret i juni 2013. Her har 1000 klimaambassadører i alderen 3-18 år sat fingeraftryk i hver deres juniorteglsten fra Petersen Tegl med løfte om, at de vil gøre en indsats for et grønnere Sønderborg.

Et eksempel på kreative elementer i løsning af en teknisk opgave er ”De 5 haver”, som blev indviet i Digterkvarteret i Sønderborg i 2013. Her opmagasineres og forsinkes regnvand, som ellers volder problemer ved stærke regnskyl, og samtidigt fungerer haverne som rekreativt område. Overskudsjord fra bassinerne er blevet brugt til at anlægge bakker til forskellige aktiviteter for borgerne.

**FOKUSOMRÅDER
2014-2017**

I Kulturkompasset udstikkes i begyndelsen af hver byrådsperiode fokusområder, der rækker fire år frem og spiller sammen med den overordnede vision og de overordnede mål og strategier. De følgende er fokusområderne for perioden 2014-2017.

Et godt sted at leve

Kulturoplevelser i hele kommunen

De seneste to-tre års høje og brede aktivitetsniveau på byens scener og på områdets øvrige mødesteder opretholdes og udvikles af Sønderborg Kommune i samspil med andre aktører. Det sker for at øge kulturforbruget hos borgerne og give ekstra oplevelser til besøgende, som dermed bliver ambassadører for området.

Events søges udbredt til hele kommunen, hvor Nordals og Gråsten har særlig opmærksomhed.

Samtidig vil Sønderborgs egne talentgrupper blive søgt inddraget, for eksempel ved at holde workshops, når store kunstnere besøger byen.

Sønderborg Kommune igangsætter ekstraordinære events og projekter, som udvikler og underbygger Sønderborgs position som et kulturknudepunkt og vækker opsigt nationalt og internationalt.

En styrket profilering bringer Sønderborgs høje aktivitetsniveau og ambitioner på kulturområdet frem i vinduet i sammenhæng med kommunens øvrige fyrtårne.

Kreativt projektcenter

Borgere med ideer og initiativer på det kreative og kulturelle område skal kunne hente hjælp til idé- og projektudvikling i et projektcenter, som oprettes i Center for Kultur. Centret kan bl.a. hjælpe med at opbygge netværk og afklare praktiske problemer f.eks. i forhold til andre kommunale forvaltninger som Vej & Park.

Center for Kultur vil samtidig søge at spore projekter ind efter Kulturkompasset og rette opmærksomhed mod dets særlige målgrupper.

Allerede i dag yder Center for Kultur i et vist omfang hjælp til borgere og foreninger med projekter, men med projektcentret bliver hjælpen

Især i 2014 er der landsdækkende fokus på Sønderborg i anledning af 150-året for krigen i 1864, og Sønderborg Kommune søger at skabe varige effekter i forhold til at øge kendskabet hos borgere og turister til områdets historiske betydning. Det sker på en måde, der fremhæver det positive i områdets flerkulturelle særkende og formidler de demokratiske værdier, som ligger til grund for nutidens harmoniske samspil mellem områdets forskellige kulturer og på tværs af grænsen.

Nyt kraftcenter på havnen

Multikulturhuset på havnen udvikles indholdsmæssigt med "fremtidens bibliotek" og aktiviteter i samarbejde mellem husets aktører og den øvrige havneplan og byen/området.

Samtidig arbejder Sønderborg Kommune på at øge kendskabet til de aktivitetsmuligheder, som multikulturhuset og det nye havneområde repræsenterer. Her vil byens unge og studerende blive inddraget og sat i spil som både en særlig målgruppe og en særlig aktørgruppe for aktiviteter. Det sker for at sikre, at havneområdet og faciliteterne også vil blive indrettet til og i sidste ende blive brugt af denne målgruppe.

formaliseret og synliggjort som et hjælp-til-selvhjælps-tilbud, der opbygger kompetencerne hos borgere og aktører.

Projektcentret er i tråd med byrådets visioner 2014-2017, hvor byrådet ønsker at understøtte aktivt medborgerskab, og at medarbejderne skaber sammen med aktive borgere.

Boost til billedkunsten

Der udformes og implementeres en særskilt strategi for billedkunst, hvor en professionalisering af kommunens varetagelse af billedkunstområdet vil være et centralt tema.

Ikke mindst i forbindelse med udviklingen af havneområdet i Sønderborg skal det sikres, at kunsten indgår som en integreret del af byggeriet og udformningen af de udendørs arealer.

Strategien vil give retning og et løft i forhold til udøvende billedkunstnere på alle niveauer, i

forhold til publikum og formidling og i forhold til kunsten som en faktor i hele kommunen.

Der udarbejdes handlingsplaner til den videre udvikling af Augustenborg som kunstby og til andre områder i kommunen med særlige aktiviteter på billedkunstområdet.

Et stærkt kulturmiljø på tværs

Kultur på tværs

Med udgangspunkt i Kulturkompasset iværksætter Sønderborg Kommune kulturprojekter med langsigtede mål og ekstraordinære events.

Projekterne underbygger Sønderborgs profil som et område, hvor der skabes innovation i nye forbindelser mellem fagområder – særligt mellem erhverv, uddannelse og kultur. Det sker for eksempel gennem projekter, der kombinerer kultur og videnskab, herunder teknologi med temaet grøn energi og klima i ProjectZero.

Projekterne skal desuden motivere kunstnere og kulturaktører til at styrke rummelighed i forhold til minoriteter og i det hele taget arbejde på tværs af sociale, kulturelle, nationale og aldersmæssige grænser i forhold til de særlige målgrupper, der er udpeget i Kulturkompasset.

Samtidig motiveres kunstnere og kulturaktører til at gå på tværs af kunstens klassiske faggrene, at indgå i utraditionelle partner-

skaber og bringe kulturen ud i nye omgivelser, til publikumsudvikling og inddragelse af borgere som medskabere, til at involvere børn og unge og endelig til at arbejde på tværs af grænsen.

Fra sag til sag skal der søges relevante strategiske alliancer i regionen samt i det øvrige ind- og udland.

En af partnerne vil være Aarhus Europæisk Kulturhovedstad 2017, hvormed Sønderborg Kommune indgår en aftale om forpligtende, strategisk partnerskab. Samarbejdet handler om at skabe fælles mål, programmer og projekter i årene 2014-2017 med særlig vægt på kulturhovedstadsåret 2017.

Det er samtidig hensigten at styrke et vedvarende samarbejde mellem det sønderjyske område og Region Midtjylland.

Aarhus har med det overordnede tema Rethink et ønske om at sammentænke sociale og kulturelle faktorer med det formål at skabe både menneskelig, økonomisk og bæredygtig vækst. Samarbejdet skal forene de bestræbelser på at fremme folkelighed, fællesskab, engagement og medborgerskab, som allerede er i gang både i Sønderborg og hos partnerne i Aarhus 2017. Særligt har Aarhus interesse i at samarbejde om udvikling af åbne og levende bymiljøer i byer og landsbyer. I alt er det på tale at finde frem til tre-fire fælles projekter.

Kultur på tværs af grænser

Det grænseoverskridende samarbejde på kulturområdet fastholdes og udvikles i bestræbelsen på at skabe et fælles vitalt kulturrum i tråd med målsætningen i den grænseoverskridende kulturaftale Kulturregion Sønderjylland-Schleswig, som Sønderborg Kommune er medstifter af.

De øvrige partnere i kulturaftalen er kommunerne Aabenraa, Haderslev og Tønder, Stadt Flensburg, Kreis Schleswig-Flensburg, Kreis Nordfriesland, Region Syddanmark, det danske kulturministerium og Ministeriet for justits-, kultur- og europaanliggender i delstaten Schleswig-Holstein.

Sønderborg Kommune vil også have øje for partnere i det øvrige ind- og udland gennem allerede eksisterende eller nye kontakter til netværk. Eksempler på internationale samarbejdspartnere er AEBR, foreningen for grænseregioner i Europa, og netværket Si Tout Les Portes du Monde.

Og som nævnt i Kulturkompassets forudgående afsnit Særlige målgrupper, Internationale relationer er det oplagt, at Sønderborg i højere grad end tidligere søger samarbejde i forhold til EU og det nye kulturprogram Creative Europe. Kommissionen fremhæver, at programmet bl.a. er skabt til at støtte projekter, der svarer til målsætningerne i Europæisk Kulturhovedstad, projekter på tværs af kunstarter og sektorer og projekter, der rækker længere ud i verden.

Internationalisering

Sønderborg Kommune betragter kunst og kultur som en effektiv spydspids, når det handler om at skabe internationalt udsyn og bryde grænser til andre kulturer. Derfor lægger kommunen vægt på, at kultur indgår som et centralt element i samarbejdsrelationer med internationale forbindelser.

Samtidig vil Sønderborg Kommune arbejde for, at byens mange nationaliteter og kulturer bliver fremhævet positivt og bragt i samspil med dansk og lokal kultur og det brede publikum.

Desuden vil kommunen på hjemmebanen styrke sin flersprogethed i formidlingen på kulturområdet og vil opfordre områdets øvrige interessenter, f.eks. turismeaktører, til det samme som led i det gode værtskab.

Dette understøtter bestræbelsen på at gøre Sønderborg kendt som en attraktiv by for internationale studerende og medarbejdere.

Kultur på tværs – internt i kommunen

Kultur skal også internt i Sønderborg Kommune indgå i et samspil med andre sektorer. Det betyder, at Kulturkompasset integreres i arbejdsprocesserne med byens øvrige visioner, politikker, udviklingsplaner og strategier.

For eksempel skabes synergi mellem sundhed og kultur for at styrke den mentale trivsel. Under sundhedsplanen Sundhed og Kultur vil kulturen være omdrejningspunkt for sundhedsfremme.

Her er det udgangspunktet, at den enkelte borger præger og præges af forskellige kultursammenhænge på arbejdspladsen, i familien samt i fritids- og foreningslivet, og dette har stor indflydelse på borgerens sundhed og trivsel. Konkret arbejdes med en konference om sundhed og kultur.

Sideløbende rettes også kommunens eksterne kommunikation ind på mere synergi mellem kommunens forskellige fyrtårne og udviklingsindsatser, så de afspejles i en helhed. Her vil profileringen af kulturevents, især de unikke, være afgørende for at tiltrække potentielle besøgende og tilflyttere.

Hot spot for børn og unge

House of Creativity

I Sønderborg Kommune stimuleres børn og unge gennem hele opvæksten til at opdyrke deres kunstneriske og kreative færdigheder.

Som en ny og samlende indsats vil Sønderborg Kommune arbejde frem imod oprettelsen af House of Creativity som pendant til House of Science og Global House, der allerede er etableret som undervisningsprojekter i kommunen.

House of Creativity sikrer, at der er ekstraordinære kreative og kunstneriske elementer fra børnehave over folkeskole til videregående uddannelser. En handlingsplan vil blive udviklet i samarbejde med relevante forvaltninger i kommunen og aktører på kunst- og kulturområdet. Det vil blive undersøgt og indarbejdet i hvilket omfang den nye folkeskolereform med heldagsskole giver mulighed for projekter.

House of Creativity skal som udgangspunkt være udadgående, men kan med fordel være forankret i Multikulturhuset, hvor der også

kan være aktiviteter i et samspil med Multikulturhusets parter: Biblioteket, Sønderjyllands Kunsthøjskole og Center for Kultur. Biblioteket arrangerer i forvejen kulturaktiviteter for børn.

Indsatsen stemmer overens med Kreativitets-/Innovationsstrategien i Sønderborg Kommunes 9 Strategier for Børn og Uddannelse.

Vinklen på kreativitet tager udgangspunkt i Kulturkompasset, altså hele kompasrosen rundt. Det betyder, at kreative projekter for eksempel kan handle om andre sprog og kulturer i samarbejde med Global House eller om videnskab og klima i samarbejde med House of Science.

Talentudvikling

Som et led i at gøre Sønderborg kendt som et hot spot for børn og unge vil Sønderborg Kommune holde fokus på, at unge talenter skal være sikret gode rammer for udvikling inden for både musik, billedkunst, dans og idræt.

Børn og unge skal generelt have adgang til en bred vifte af fritidsaktiviteter, men de særlige talenter skal også opfanges, trænes og motiveres til at opnå det højeste indenfor en aktivitet eller kunststart.

Dette sikres gennem opretholdelse af talentforløb på musikskolen og kunstsolen og gennem særlige projekter, hvor unge talenter inddrages, f.eks. ved workshops, når store kunstnere besøger området. For idrætsområdet findes en særskilt strategi.

Unge skaber miljø

Sønderborg Kommune opretholder og intensiverer sin ungeindsats gennem blandt andre kommunens ungekoordinator for at involvere unge og studerende i udvikling af byen og dens sundhedsfremmende og kulturelle miljø. Indsatsen skal også styrke Sønderborg som international studieby i samarbejde med Sønderborg Student Foundation.

En tværfaglig proces i kommunen med involvering af unge er grundlagt i 2013 gennem projektet 12 Byer på 12 Måneder, og den er videreført i 2014 i projektet CityLAB, hvor unge, politikere og medarbejdere tværfagligt i kommunen er bragt sammen om udvikling af byens studiemiljø. Det sker med udgangspunkt i Sønderborgs midlertidige ungdomscafé, som er åbnet i februar 2014. På nuværende tidspunkt er ungdomscafeen båret af kræfter fra Sønderborg Student Foundation, hvor internationale studerende fra Syddansk Universitet udgør kernen, men ambitionen er, at de studerendes organisation såvel som ungdomscafeen skal favne bredere og være samlingspunkt for et større netværk med alle områdets uddannelsesinstitutioner fra årgangene på ungdomsuddannelserne og op til videregående uddannelser. Det vil øge integrationen i forhold til de indfødte unge, som dermed også får bedre adgang til inspiration fra andre kulturer til udvikling af kulturelle kompetencer.

Sideløbende arbejder ungekoordinatoren med at udfærdige en ungepolitik i samarbejde med unge og med at oprette et ungeråd, som skal være rådgiver for byrådet.

Endelig er det et mål for Sønderborg Kommune at oprette en formidlingsplatform for kulturelle events og projekter med unge som en særlig målgruppe, og hvor unge er med til at skabe

indholdet. På grund af byens mange internationale studerende skal denne formidling så vidt muligt foregå på flere sprog.

Alle unge i rampelyset

Det er Sønderborg Kommunes målsætning, at områdets kultur- og fritidstilbud skal have en bredere brugerskare – også blandt unge. Tilbuddene skal også appellere til de unge, som ikke er i gang med boglige uddannelser og som ikke er vokset op med forenings- og kulturliv. For eksempel er det i Helhedsplanen for boligområderne i Sønderborg et hovedtema, at der mangler integration mellem beboerne og byens kulturelle tilbud.

En markant indsats på området i 2014-2016 sker i kraft af Sønderborg Kommunes deltagelse i det landsdækkende aktivitets- og kulturprojekt Ny-Cirkus, som etableres af København Internationale Teater med støtte fra Nordea-fonden.

Ny-Cirkus er et tværfagligt og pædagogisk inkluderende læringsværktøj, der fusionerer fysisk, social og kreativ læring. Projektet er målrettet skoler og institutioner med 6.-9.-klasses elever som primær målgruppe.

I Sønderborg vil der hvert år blive holdt workshops, hvor ny-cirkuskunstnere og pædagoger stilles til rådighed, og projektet vil bygge op til turneer med forestillinger på både udendørs og indendørs scener. Samtidig bliver projektet gradvist udvidet, så stadig flere lokale kultur-, idræts- og uddannelsesinstitutioner samt foreninger involveres.

Det er et formål, at der i sidste ende opbygges vedvarende strukturer for lokalt arbejde med

ny-cirkus i bl.a. heldagsskolen og som fysisk-kreativ aktivitet.

Erfaringer fra andre lande viser, at ny-cirkus kan indfange og engagere børn og unge på tværs af køn og social og kulturel baggrund, og at ny-cirkus når en målgruppe, der ellers ikke benytter sig af kulturelle aktiviteter. I Sønderborg Kommune er Center for Kultur i dialog med Ungdomsskolen om opbygningen af projektet.

■ 8

**HANDLINGSPLAN
FOR 2014**

På vejen mod Kulturkompassets vision for Sønderborg 2025 vedtager byrådet hvert efterår en handlingsplan for det kommende år. Det sker efter en idéproces med borgere og kulturaktører, som sættes i gang om foråret på det årlige Kulturforum. Handlingsplanen spiller sammen med fokusområderne, der er udpeget for en fireårig periode, og igen med Kulturkompassets overordnede mål og strategier. De følgende er handlingspunkterne for 2014.

- 1864-projekter – Center for Kultur bl.a. involveret i Young Minds in Digital Action og i afvikling af 18. april
- KunstVærket i Augustenborgs gamle rådhus igangsættes som forsøgsordning
- Skulpturbiennale Augustenborg i samarbejde med NordArt v. Rendsburg
- Første Kulturforum afvikles

- Ungdomscafeen udvikles i samarbejde med CityLAB-netværk, Sønderborg Student Foundation, SDU og øvrige uddannelsesinstitutioner
- Udarbejdelse af ungepolitik og nedsættelse af ungeråd
- Udvikling af Spejdernes Lejr 2017 "begynder med blandt andet projektlederuddannelse
- Udarbejdelse af en toårig handlingsplan for "Klassisk scenekunst" - Sønderborgs fyrtårn i den dansk-tyske kulturaftale Kulturregion Sønderjylland-Schleswig. Det sker i samarbejde med Sønderjyllands Symfoniorkester
- Etablering af Kreativt Projektcenter påbegyndes

- Ekstraordinære events og projekter udvikles - herunder særlige indsatser for Nordals og Gråsten med øje for områdernes potentialer for turisme og oplevelsesøkonomi. Det sker i samarbejde med lokale kulturaktører og borgergrupper
- Strategisk partnerskabsalliance med Aarhus2017 udvikles og vedtages, projektplan udarbejdes
- Afsøgning af muligheder for EU-samarbejde sættes i gang
- Nycirkus-projekt påbegyndes
- Kultur-området profileres kraftigere i samspil med de kommunens øvrige fyrtårne, blandt andet som underside på en samlet onlineplatform. Herunder etableres platform til info om kulturevents på engelsk/tysk - bl.a. med unge som

målgruppe og indholdsskabere. Dermed styrkes flersprogetheden

- Udarbejdelse af en strategi for aktiviteter i multikulturhuset påbegyndes i samarbejde med partnere
- House of Creativity – indholdsbeskrivelse og handlingsplan i samarbejde med bl.a. Børn og Uddannelse
- Udarbejdelse af en billedkunststrategi

Særlige begivenheder i 2014 og planlagt i årene efter

2014:

- 1864-projekter – Center for Kultur bl.a. involveret i Young Minds in Digital Action (april) og i markering af 18. april
- folkBALTICA 2014 med temaet Ravvejen (forår)
- Skulpturbiennale Augustenborg i samarbejde med NordArt v. Rendsburg (juni-september)
- Sommer i Sønderborg m. Zulu Sommerbio, Sommerkoncert på slottet m. Radioens Pigekor, Den kongelige Livgarde m.v. (sommer)
- Woodsculpture 2014 (juni)
- Schleswig-Holstein Musik Festival, to koncerter i Alsion (juli)
- Koncert og udvikling af samarbejde med talentorkestret Orkester Norden (juli)
- Dansk-Tysk Messingblæserakademi (juli)

- StellaPolaris musikfestival (juli)
- Ny-cirkus-workshop for 5.-9. klasse (august)
- Danmarks internationale gadeteaterfestival (august)
- Kongelig Opera i det fri (august)

EFTER 2014:

- Spejdernes Lejr (2017)
- Sternfahrt (2017)
- Børneteaterfestival (2017)

Mål for 2025 og strategier

Et godt sted at leve

- Gode rammer for hverdagskultur i alle nærområder i samspil med borgerne
- Ekstraordinære events og projekter
- Borgere støttes i egne initiativer
- Billedkunsten styrkes som en faktor, der skaber liv, identitet og fællesskab.

Stærkt kulturmiljø på tværs

- Ekstraordinære events og udviklingsprojekter
- Udvikle den kreative sektor, styrke netværk
- Kultur på tværs af faggrene, sektorer og på tværs af sociale, kulturelle, nationale og aldersmæssige grænser
- Kunstnere og kulturaktører i motiveres til udvikling
- Styrke rummelighed i forhold til minoriteter
- Styrke international profil og grænseoverskridende samarbejde

Hot spot for børn og unge

- Børn og unge stimuleres gennem hele opvæksten til at opdyrke deres kreative færdigheder
- Talentudvikling sikres
- Børn og unge aktiveres og involveres i skabelsen af et aktivt kulturmiljø – herunder Sønderborg som international studieby
- Social inklusion

Fokusområder 2014-2017

Kulturoplevelser i hele kommunen

- Højt og bredt aktivitetsniveau på scener i hele kommunen
- Events søges udviklet med inddragelse af egne talentgrupper.
- Ekstraordinære events og projekter
- Styrket profilering
- 1864-markeringer

Nyt kraftcenter på havnen

- Multikulturhuset udvikles med "fremtidens bibliotek" og aktiviteter i samarbejde med husets aktører og den øvrige havneplan og byen/området

Kultur på Tværs

- Ekstraordinære events og udviklingsprojekter med langsigtede mål
- Innovation skabes i nye forbindelser mellem erhverv, uddannelse og kultur
- Kunstnere og kulturaktører motiveres til at styrke rummeligheden, arbejde med udvalgte målgrupper, indgå i utraditionelle partnerskaber, bringe kulturen ud i nye omgivelser, publikumsudvikling, inddragelse af borgere, involvere børn og unge og til grænseoverskridende samarbejde

House of Creativity

- Der arbejdes frem mod oprettelsen af House of Creativity som pendant til House of Science og Global House
- Talentudvikling sikres

Unge skaber miljø

- Ungeindsats opretholdes og intensiveres
- Unge involveres i kulturudvikling. Herunder styrke Sønderborg som international studieby

Kreativt projektcenter

- Der oprettes i CfK et kreativt projektcenter, hvor borgere kan få hjælp til idé- og projektudvikling

Boost til billedkunsten

- Der udarbejdes en særskilt billedkunststrategi med bl.a. udvikling af Augustenborg som kunstby og udvikling af havneområdet

- Strategisk alliance med Aarhus2017
- Det grænseoverskridende samarbejde på kulturområdet, KulturRegion, fastholdes og udvikles
- Internationalt samarbejde, herunder EU, styrkes.
- Flersprogethed styrkes.
- Kulturindsats integreres og kommunikeres med byens øvrige udviklingsplaner og projekter

Alle unge i rampelyset

- Indsats for at integrere ikke-boglige unge og unge fra bl.a. Sønderborgs boligområder i kultur- og fritidstilbud bl.a. gennem Ny-Cirkus projekt

Handlingsplan 2014

- Handlingsplan for klassisk scenekunst
- Første Kulturforum
- Udvikling af spejderlejr
- Ny online platform til kultur
- Særlig Nordals-indsats
- Særlig Gråsten-indsats
- Strategi for aktiviteter i Multikulturhuset
- Etablering af kreativt projektcenter
- Billedkunststrategi
- Skulpturbiennale Augustenborg + KunstVærket i gang

- Events og projekter udvikles
- Forarbejde til Spejdernes Lejr 2017 og Sternfahrt 2017 m.v. går i gang
- Strategisk alliance med Aarhus2017
- Muligheder for EU-samarbejde afsøges
- Flersprogethed styrkes

- House of Creativity indholds- og handlingsplan

- Ungdomscafé udvikles
- Udarbejdelse af ungepolitik og nedsættelse af ungeråd

- Platform for unge til information om kulturevents – også på engelsk
- Ny-Cirkus projekt indledes

Sønderborg Kommune

Center for Kultur
Alsion 2
6400 Sønderborg
Kulturchef John Bøgelund
Frederiksen
M: 20 83 58 35
jfre@sonderborg.dk
sonderborgkommune.dk

Kulturkompasset Sønderborg 2025 er udgivet af Sønderborg
Kommune, august 2014

Design og grafisk arbejde: Patricia Lima
(www.patriciavlima.com)

Tryk: Casanta ApS, Sønderborg